

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12 K, za Ameriko 14 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

O pridelovanju krompirja.

V naših krajih pridelujemo krompir za hrano ljudstva in krmo živine. V nekaterih krajih, kjer imajo dosti zemlje na razpolago in ista ni za pridelovanje sladkorne pese sposobna, ga v velikem pridelujejo za razvito kmetijsko industrijo in sicer za tovarne špirta, škroba in v najnovejšem času za krompirjeve sušilnice. V vsakem takem slučaju moramo poznati krompirjeve lastnosti za eden ali drugi namen, ker vsaka vrsta krompirja ima svoje gotove posebnosti.

Mi pravimo, da je krompir voden, močnat in steklen. To je namreč od tega odvisno, v kaki zemlji je rasel in kako je bila zemlja gnojna. Tudi vrsta krompirja ima pri tem dosti odločevati. Za naše razmere je najbolj važno, da pridelujemo krompir dobrega okusa, lepe oblike, kateri nam daje dosti pridelka in ki ne gnije. V tem oziru so naše udomačene vrste jako dobre.

Pri nas imamo krompir zgodnje in pozne vrste, barve rumene, bele ali rožne. Zgodnje vrste so: zgodnji rožnik in kifelček. Pozne vrste: ribničar, oneidovée, trighevan in druge.

Zemljišča, kamor hočemo krompir saditi, moramo že v jeseni dobro pognojiti s hlevskim gnojem in zorati. Zemlja mora biti rahla in suha. Težka zemlja v nizkih, mokrih legah ni dobra za krompir, ker v taki zemlji krompir rad gnije. Že v jeseni podoran gnoj se do spomladi zadostno razkroji in obogati zemljo na redilnih snoveh, v kateri krompir boljše uspeva, kakor če gnoj šele spomladi podorjemo. Krompir je tudi zelo hvaležen za gnojenje s kalijevo soljo in superfosfatom v množini 400 + 400 kg na 1 ha. Semenski krompir moramo imeti spravljene čez zimo na suhem, zračnem in če mogoče svetlem, pred mrazom varnem prostoru. Spomladi, ko se začne zunanji zrak ogrevati, nam začne krompir poganjati. Takrat moramo krompir v jamah odkriti, v kletih zračiti in na tanjše plasti raztegniti. S tem se zniža toplota med krompirjem in kaljenje znatno ustavi. Pri zgodnjih vrstah je pa slabo nakaljenje krompirja na 2 do 3 cm umestno, ker take sadike preje ozelene in tudi preje dozore.

Pri rezanju in sajenju sadik moramo strogo paziti na to, da klice ne odlomimo,

ker take sadike se močno oslabi in oropajo svoje glavne redilne snovi, iz katerih morajo potem poganjati drugi klici, ki so pa šibkejši od prvih. Tudi za pozne vrste velja isto. Pomisliti moramo, da večji posestnik ne more sam krompirja saditi in najeti delavci ali otroci ne bodo nikdar tako pazili, da bi klice varovali. Večja množina sadik se naloži na voz in pri tem se klice same rade odlomijo. V takem gospodarstvu pa moramo kaljenje krompirja kar največ mogoče preprečiti.

Kar se rezanja krompirja tiče, moram opozoriti na to, da za seme treba izbirati popolnoma razvite, dozorele zdrave gomolje. Največji pridelek dobimo iz celih sadik; ker pa ta način zahteva tudi največ semen, režemo krompir na dva do tri kose, da si semena prihranimo. Srednje veliki krompir sadimo najraje celi.

Največ očes je na vzgornjem delu gomolja, in ako sadike režemo, treba gledati, da ima vsaki kosec dva do tri očesa. Spodnja polovica ima malo ali nobena očesa in se porabi za krmo. Nakaljeni krompir mora poganjke obdržati. Rane ali na pre-rezu črnkaste sadike moramo odstraniti, ker take kažejo v sebi znake krompirjeve gnilobe in bi se ta bolezen s sadikami zanesla na njivo. Zato je rezanje in odbiranje semenskega krompirja velike važnosti in je od tega močno odvisen uspeh pridelka. To delo naj izvršujejo le odrasli, izkušeni ljudje, ne pa otroci.

Med vojsko se je priporočalo izrezavanje posameznih krompirjevih očes, da se tako krompir prihrani za ljudsko hrano. Kaki uspehi so se pri tem dosegli, mi ni znano. Poskusi naj se vrše v malem. Zemlja mora biti za take sadike rahla in zelo rodovitna. Take sadike sadimo k večjemu 5 cm globoko, drugače ne bi imele dovolj moči v kaljenju. Splošno se priporoča narezane sadike osušiti, da ne postanejo črne ali gnile. Potresamo jih navadno s pepelom ali apnenim prahom. To pomaga, da gnilobne glivice nimajo na rani ugodne podlage za svoj razvoj.

Krompir rabi h kaljenju najmanj 10 do 12 C toplote v zemlji. Dalje je zelo občutljiv zaradi pozebe. Zato sadimo krompir v drugi polovici aprila. Kaljenje traja navadno tri tedne predno se pokažejo vrstice. Čim mrzlejša je zemlja, tem več časa leži nekaljen v zemlji. Sajenje krompirja se

vrši v naših krajih na ta način, da na zemljišču izkopljemo v vrstah čez njivo jamice, kamor se sadike mečejo in z nogo ali motiko zasujejo. Na Gorenjskem sadijo krompir v ozke grebene podolgoma njive.

V splošnem sadimo krompir zelo gosto, ročno delo je naporno in drago; med krompir pa sadimo še fižol, zelje, peso idr., tako, da krompir nima zadostnega prostora za razvoj korenin, dostop svetlobe je slab in pridelek je manjši. Najhitrejša in najcenejša je sajenje krompirja za plugom podolgoma njive. Krompir se sadi v vsako drugo brazdo, tako, da vrste pridejo na 70 cm razdaljo. Da nam živina sadike ne pohodi in da sadike ne pridejo preveč globoko v brazdo, treba krompir polagati na vrh brazde in sicer tako, da ga druga brazda lahko pokrije. Očesa morajo biti navzgor obrnjena, da klice navzgor rastejo in da so sadike ena od druge približno 30 cm oddaljene. Naši ljudje mislijo, da čim gosteje sadijo, tem več krompirja pridelajo. To ni resnično. Čim bolj je sajen krompir narazen, v rahli gnojni zemlji, tem bolj bo obrodil. Druge nasade med krompir mešati se ne priporoča. Le čisti nasadi se dajo enakomerno obdelovati in nam niso drugi pridelki na poti.

Tako zasajeni krompir se mora pobranati, da se zemlja poravna in slučajno odkrite sadike z zemljo zasujejo. Zemljišča, posebno lahke zemlje, treba valjati, da se zemlja sadik bolj priime, vlaga in toplota lažje deluje in kaljenje pospeši. Priporoča se za to uporaba valjarjev. Potem, ko se začnejo vrstice kazati, je treba krompir z lahkimi branami pobranati, kar pomaga zrahljanju površja in lažji rasti krompirja. Ako je krompir ves v vrstah, ga z osipalnikom „Planet junior“ ali kakim drugim orodjem okopljemo in čez par dni prvič ogrenemo.

Predno začne krompir cvesti, ga moramo osuti. Če bi slučajno naliv brazde zasul, treba še tretjič in zadnjič krompir ogniti. Drugega dela ni treba; le v slučaju, da bi se pozneje pokazal med vrsticami plevel, ga je treba opleti. Tako sajen krompir raste zelo bujno, obdelovanje nas stane malo napora in stroškov, ker dva delavca na dan lahko osujeta 1 oral krompirja. To uči izkušnja. O tem sem se prepričal na deželni pristavi v Medvodah, kjer smo na ta način nasadili 1 oral krompirja. Sosed ga je po domačem načinu v gredicah nasadil ravno

toliko. Zemlja je bila na obeh njivah enaka. Pristava je porabila 900 kg sadik, sosed nekoliko manj. Že med rastjo se je odlikoval krompir po bujni rasti, tako, da ga je okolica občudovala. Pridelka se je spravilo 140 meterskih stotov, sosed je dobil komaj 60 meterskih stotov, nekaj pese in fižola. Krompir se je odlikoval po posebno velikem gomolju, sosedov je bil bolj droban. Okoličani so sklenili, da bodo posnemali ta način sajenja.

Da si sami pripomoremo do izbranega dobrega, rodovitnega semena, je treba med rastjo najbolj razvite, močne in do zadnjega zelene grmiče zaznamovati. Take sadike pridržijo svoje dobre lastnosti za bodočnost in si na ta način znatno izboljšamo svojo vrsto krompirja.

Fr. Malasek.

Valtavas.

Potnik, ki prideš v Valtavas, vprašaj takoj, kje je Racmanova hiša? Kreni takoj tja! Postoj s konca lične hišice; Valtavasi pa obrni hrbet!

Strašno žrelo gospodarskega pota ti zija nasproti. Kaj ne? Vidim, da se ti od strahu tresejo kolena, ko stopiš par korakov po strugi. Pa ne boj se!

Prvi starešina, ki je pripeljal prve naseljence na valtavsko obrežje pred kakimi 2500 leti, s posojeno Mojzesovo čudodelno palico v roki, in udaril po zemlji, da se je razdelila in nakopičila, kot gora ob straneh, je pač pozabil stegniti zopet roko, ker ni bilo sovražnih Egipčanov za petami, da bi nakopičena zemlja se zopet strnila; zato stopi le pogumno dalje po globoki strugi!

Težko si je drugače razlagati te jeruzalemske razvaline vaškega pota. Da bi bil župan z gospodarskim odborom vred kriv tega razdejanja, ni misliti, kajti zaslužen zlati križec na prsih bil bi potem le gola ironija. In če zadene krivda bivša, nad 600 let gospodujočo staro Avstrijo, potem res ni čudo; že samo radi tega valtavskega pota zaslužila je pošten penzijo. In če bo tudi naša prihodnja Jugoslavija potrpežljivo trpela to rak rano „fls“ na nogah svojega telesa, pa naj rajši kar odneha.

Po kratkem oddihu vzemi meter! V dnu struge sta kar dva kolovozna pota v širokosti 15 metrov, v globokosti 14 metrov,

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Leto 1872.

Na gimnaziji so napravili stolpič, kjer je še zdaj, pa brez zvonca. Zelo zgodnja pomlad, jesen topla. V decembru je bilo še 10 do 12° toplote. Letina je bila srednja; suša je na nekaterih krajih škodovala. Vino dobro, drago in malo; vedro po 8—10 gld.

Leto 1873.

Dne 8. junija so položili temeljni kamen za čitalnico.

Dne 19. julija je toča potolkla najrodovitnejše kraje trebanjske, mirnoperške, prečinske, novomeške, šempeterske, brusniške in šentjernejske župnije.

Dne 24. oktobra so morali iti pp. jezuitje iz Repenj.

Letina je bila srednje dobra; sadja prav malo, vina tudi malo. (Chron. IV. 154.)

Leto 1874.

Že v decembru so bile koze; zato so šole zaprli 17. decembra in zopet odprli 3. februarja. V mestu sta umrla eden mož in 18 dni star otrok. Hujše je pa razsajala kužna bolezen pri živini, posebno v Šmihelu, Prečini in v mestu.

To leto je blagoslovil in postavil križev pot v kapiteljski cerkvi p. Bernard Vovk.

Dne 12. avgusta je toča potolkla v 28. davčnih občinah okoli Novega mesta.

23 tisoč goldinarjev podpore so prejele občine novomeškega glavarstva.

Zima je bila srednje huda; v maju je bila slana, slaba letina. Živila draga, denarja malo. 19. decembra je treščilo v vojašnico.

Leto 1875.

Cesar Franc Jožef I. je podaril meščanski gardi novo zastavo. Blagoslovili so jo dne 26. junija; kuma je bila gospa okrajnega glavarja Ekel. Te slovesnosti sta se vdeležile tudi meščanske garde krška in kostanjeviška, deželni predsednik Widmann je tudi prišel v Novo mesto in še druga gospoda. Zvečer pred slovesnostjo je bilo mesto krasno razsvetljeno.

To leto je bilo sveto leto. Franciškanski red je bil to leto posvečen presv. Srcu Jezusovemu; zato je presv. Rešnje Telo izpostavljeno vsak prvi petek zvečer in se opravlja

predpisana molitev v čast presvetemu Srcu Jezusovemu.

Dne 29. junija je umrl 82 let stari cesar Ferdinand.

Po letu je bila toča na več krajih.

Dne 25. oktobra je Krka nenavadno narastla.

Zima je bila dolga. 18. februarja je bilo — 18° C mraza, 8. marca pa še — 15° C. (Chron. IV. 163.)

Leto 1876.

To zimo je padlo nenavadno veliko snega. Povodnji so bile pogosto med letom. Gosenice so na nekaterih krajih popolno pokončale zelje. (Chron. IV. 167.)

Leto 1877.

Rusko-turška vojska.

P. Bernard je napravil nov tlak iz šamot plošč pred sakristijo, pred kuhinjo in obednico pa iz kamnitih plošč, ki so bile poprej v cerkvi. Popravil je rastlinjak in dokončal zid ob Krki.

Dne 22. avgusta je bil kapitelj, gvardijanom je bil zopet izvoljen p. Bernard Vovk.

To leto so bili na gimnaziji: p. Bernard Vovk, ob enem gvardijan; p. Rafael Klemenčič, p. Ladislav Hrovat. Na ljudski šoli so učili: p. Florentin Hrovat, učitelj in vodja; p. Metod Poljanšek, katehet; p. Amand Maurer, p. Hugolin Sattner, p. Inocencij Koprivec.

Pomagali so ob nedeljah in praznikih tudi svetni duhovščini v dušnem pastirstvu. (Chron. IV. 173.)

Leto 1878.

Naši vojaki v Bosni in Hercegovini.

Dne 7. februarja je umrl papež Pij IX.; dne 20. februarja so izvolili kardinali papeža Leona XIII.

3. julija je treščilo v zvonik sv. Roka; zgorela je samo streha. V ta zvonik je že večkrat treščilo in tudi cerkev je že zgorela.

Letina je bila dobra; češplje so bile nenavadno polne. (Chron. IV. 176.)

Leto 1879.

Samostanska družina:

P. Bernard Vovk, profesor in gvardijan.

P. Rafael Klemenčič, profesor, definitor.

P. Sigismund Jeraj, bivši vodja in učitelj, odlikovan z zlatim križcem za zasluge, učitelj bratov lajikov, vikar.

P. Burhard Schwinger, bivši profesor in definitor.

P. Matevž Pibernik, bivši katehet na ljudski šoli.

P. Regalat Stamzer, bivši profesor.

P. Ladislav Hrovat, profesor.

P. Ignacij Staudacher, gimnazijski katehet in voditelj tretjega reda.

P. Amand Maurer, učitelj.

na površju pri odprtini pa v začetku 36 m in na vidnem nasprotnem koncu pa 125 m v daljavi 140 metrov.

Površina opustošene zemlje ima podobno trapeca v velikosti 11.500 kvadratmetrov in 100.000 kubikmetrov.

O, kako lepo brezskrbno bi se lahko mala družina dostojno preživljala leto in dan na takem prostoru. Voda se zbira po potu v daljavi 1000 metrov ter dere v deževju kot hudournik poleg deželne ceste v Krko. V 50 letih je bila pot le enkrat nekoliko popravljena, sicer pa jo popravljajo in vzdržujejo le voda dežnica. Podaljšana pot skozi lepe vaške gozde te vodi v vas Mraševo; stranske poti pa se razgubijo po gozdu. Popravljena dobro še ni bila nikdar, posebno po gozdu ne, in tudi ni upanja, da bi jo kdaj v prihodnje doletela sreča kakega trdega kamna v strugi.

Druga pot, prava sestra prvi poti, te pripelje poleg farne cerkve, med vaškimi njivami skozi lep, krasen gozd v vas Drganja Sela, Ljuben in gorico Ljuben. V vojnem času so jo vojaki trenali radi vožnje drv nekoliko popravili. Na ukaz bivše vlade je napravilo neko podjetje vstrie s potjo tir za ozkotirno železnico; pa predno je prišla do izpeljave, je bilo vse delo ustavljeno, tako, da se kaže sedaj le še sled nameravanega dobrega podjetja.

Pot sama na sebi kaže, da je v starosti nekoliko mlajša od prve poti, kajti povprečno je le nad eden meter vglobljena. V deževju teče voda v dolgosti 1000 m v silni množini v reko Krko, sicer pa je struga malokdaj suha; zato morajo poganjači živine in pešpotniki rabiti vedno pešstezo poleg pota, tako, da se s potom vred opustoši povprečno 9 metrov širokosti rodne zemlje, to je 9000 m².

Da bi obe poti sedanjí vaščani kdaj temeljito popravili, bo morala Jugoslavija napeti vse sile in paragrafe in še bo šlo prav težko; kajti poprava in vzdrževanje potov spada po umevanju vaščanov, kakor sploh vseh ljudi, za najbolj nizkotno, poniževalno kmetosko delo. Vediti je, da priprosti kmetič žrtvuje rajši: čas, zdravje svoje, zdravje živine, obleko svojo, izrabo vozov, vse-vse rajši, kakor pa, da bi se zamudil le nekaj ur v prostem času pri oskrbovanju voznih potov. Izgovor: „Bom za druge delal?“ mu tolaži vest.

Velikanska struga prvega pota je ravno v nasprotni smeri govejeka v Gornji Straži. Vsled dveh mlinskih jezov je struga reke Krke zelo plitva. V suhih letih jo je lahko prebrestiti. Zato je domnevati, da je bil tu pri obeh govejekih največji in glavni prehod čez reko Krko, ko ni bilo še mostu.

Valtavas in Straža je silno stara vas. Mala, še slabo ohranjena trdnava kaže da je tu stala stražnica za tuje potnike, ki so prekoračevali reško strugo. Starih razvalin, ostankov, napisov iz starih časov ni najti. Le kraja: Rajni vrh in Gomila kažeta nekaj zgodovinskega. Rimski pi-

satelji omenjajo neki kraj ali vas imenom „Valina“. Mogoče, da je bila tisti čas Valtavas znana le pod imenom Valina.

Franjo Neubauer:

Otrokovo vprašanje.

„Mama, ti si že velika“.

vprašal je sirotek mali,

„vem, da veš, zakaj na Laškem dragi ata so ostali.“

Kedar jok ti v govor sili,

težko je odgovoriti,

težko, če je grenka časa,

sladke je tolažbe biti.

Močna, hrabra mora biti!

Jok pogoltni bedna mama:

„Dolgo ata potoval je,

truden zdaj ne more k nama.

Ali kmalu si počije

tamkaj v daljnem, tujem sveti.

Mnogo lepega prinese,

mnogo novega pové ti.“

Kdaj se dragi oče vrne,

stokrat sinek poprašuje,

stokrat solze skriva mati,

sinku ata obljubuje.

Obrtna organizacija

V nedeljo, dne 6. aprila ob 2. uri popoldan se vrši v Rokodelskem domu v Novem mestu ustanovni občni zbor „Obrtnega društva za Novo mesto in okolico“, katerega naj se udeležijo polnoštevilno vsi obrtniki in obrtnice iz Novega mesta in okolice, če bi bili tudi slučajno prezreti v posebnih povabilih. Društvo ima namen: organizirati obrtni stan na samolastni politični in gospodarski podlagi, prirejati predavanja in razgovore o stanovskih zadevah, podpirati po možnosti obubožane člane, prirejati strokovne tečaje, skrbeti za obrtni naraščaj s tem, da posreduje učna mesta za vajence in službe za pomožno osebje, nabavljati primerne knjige in časopise za poduk in zabavo.

Društvo bo obvezno plačati za vsakim članom tega društva, če je redno plačeval svoje doneske do smrti, posmrtnino njegovim svojcem gotovi znesek, ki se enako porazdeli na vsakega živečega člana. Na primer: Ako šteje društvo sto članov in umrje eden teh, če je določena posmrtnina na člana 2 K, dobe ostali svojci, žena ali otroci, 99 krat po 2 kroni, je 198 kron; ako bi bilo več članov in višji prispevek določen, se dobi tem večjo posmrtnino, katera se splača takoj po smrti, ko se ista pobere od članov. S tem se bo vsaj deloma pripomoglo plačati stroške bolezni in pogrebščine. Društvo bo vsestransko skrbelo za svoje člane tudi v bolezni s podporami in se udeleževalo pogrebcev.

Društvo ne mara biti nikakr privesek političnih strank, pač pa se zanaša le na obrtno stanovsko organizacijo v političnem

smislu. Društvo namerava, ako bo dovolj dobre volje, tudi gospodarsko se krečiti in namerava ustanoviti kreditni zavod za ugodni kredit, ali h kakemu že obstoječemu zavodu pristopiti.

Vse se na novo probuja in organizira in išče in se zanaša na lastno samopomoč. Obrtni stan je eden izmed toliko drugih enako važen stan, zakaj bi se tudi ta ne organiziral?

Doba suženjstva velekapitala je za enkrat prekinila, ki je imela ukovanega obrtnika v sramotni avstrijski dobi. Verige so padle, koprina raz oči je odstranjena, napočila je zlata doba svobode tudi za obrtni stan. Da pa ta zlata doba ne ostane samo naše upanje, ampak tudi dejstvo, je odvisno od nas samih, in tu se uresničujejo Vodnikove besede: „Sreča te išče, um ti je dan, našel jo boš, ak' nisi zaspan!“

Naša dolžnost je, da se zavedamo važnosti časa in da vsak po svojih močeh deluje za to, da bo obrtni stan stal na krepki, zdravi organizaciji v korist posamezniku ter v ponos naši mili Sloveniji, naši novi državi SHS.

Zatorej vsi, moški in ženske, brez razločka političnega mišljenja, ki pripadate obrtnemu stanu, v nedeljo na ustanovni občni zbor obrtnega društva v Rokodelski dom!

Pripravljalni odbor: J. Preželj, M. Malovič, J. Košir, F. Ogrič, A. Lesjak, S. Vesel, F. Blažon, I. Svetec, F. Bernard, F. Buk.

Dopisi.

Iz Št. Jerneja. G. Petrič iz Trsta je v družbi nekaterih tukajšnjih ljubiteljev glasbe dne 23. marca priredil koncert, ki je bil pravi umetniški užitek. Tacega petja in igranja še ni bilo slišati v Št. Jerneju. Nabitopolna Društvena dvorana pa tudi ni štedila s priznanjem ob tako lepo uspelem koncertom. Sekstet iz Ljubljane je kar očaral s svojim finim prednašanjem. Gospica učiteljica M. Hladnikova je sploh znana širom Dolenjske kot umetnica na glasovirju; le žal, da vsled neugodnih razmer ni mogla priti njena umetnost do prave veljave, kakor bi zaslužila. Vrle tamburašice pod vodstvom g. Kramaršiča so žele tudi zasluženo pohvalo.

Bodi na tem mestu izrečena topla zahvala vsem nastopivšim umetnikom, Sekstetu, gđc. Hladnikovi in tamburašicam. — Gosp. trgovcu M. Valetu za prepustitev glasovirja in g. duh. svetniku A. Lesjaku za oddajo Društvene dvorane priručna hvala. Istotako hvalevredna je bila udeležba iz Sv. Križa, Kostanjevice in Novega mesta.

Iz Št. Ruperta, 23. marca. (Poštna zveza Št. Rupert — Mirna. — Občinska aprovizacija.)

Svetovna vojna je prouzročila, da je dobil Št. Rupert poštno zvezo z Mirno, kakor je to bilo pred petdeset leti. Tudi takrat je nosil poštni sel pošto z Mirne v Št. Rupert enkrat na dan. Toda to takrat ni trajalo dolgo. Že leta 1876 je

bila šentruperška pošta uvrščena v vozno poštno zvezo Sevnica—Radna—Trebneje. Pošta je dohajala dvakrat na dan, zjutraj ob enajstih iz Radne in zvečer iz Trebnjega. Ta izvrstna zveza za naš kraj je ostala še potem, ko je bila sezidana že dolenjska železnica. Še-le svetovna vojna je naredila kraj leta 1917. Takrat je prevzela vožnjo pošte šentjanska železnica in šentruperška pošta je dobila zvezo dvakrat na dan s postajo Bistrica-Mokronog. V jeseni leta 1918 pa je prenehala tudi ta zveza ter bila odprta zveza z Mirno in sicer le enkrat na dan. Na ta način smo izgubili večerno poštno zvezo. Pošta prihaja z Mirne v Št. Rupert med eno in drugo uro popoldne — vlak pripelje pošto na Mirno že ob desetih zjutraj — pa odhaja zopet precej. Dobiš li važno pismo, na katero moraš nemudoma odgovoriti, si prisiljen odnesti pismo, če hočeš, da gre isti dan naprej, na dobro uro oddaljeno mirensko pošto, a mimo četrte ure oddaljenega kolodvora rakovniškega drdra poštni železniški vagon o petih popoldne proti Mirni. Zakaj se vendar ne bi vpeljala poštna zveza z rakovniškim kolodvorom, ki je dvakrat bliži Št. Rupertu nego Mirni? Stroški za vožnjo gotovo ne bi bili večji, nego so sedanjí, tudi če se uvede dvakratna poštna zveza na dan. Poštno ravnateljstvo v Ljubljani bi silno ustreglo prebivalstvu šentruperške občine, če bi dovolilo zopet dvakratno poštno zvezo na dan, kar bi se moglo zgoditi brez vseh zaprek, in ker bi bili stroški za to zvezo prej manjši nego večji od sedanjih. Ljudje pa bi dobivali pošto tudi o pravem času.

Naša občinska aprovizacija je prenehala popolnoma s svojim delovanjem. Nima kaj deliti. O Božiču se je dobilo še par kilogramov črne moke na osebo, pa dva prasca so zaklali, da dobe siromaki malo špeha in mesa. Toda ta špeh se je prodajal po 26 kron — v Ljubljani se je takrat dobival po 18 K — in siromaki ga seveda niso mogli kupovati. Ostal je seveda za premožnejše. Siromaki so tako ostali brez masti. Navajeni so že tako jesti nezabeljeno. Toda to še ni najhujše. Dobivali so vsaj včasih seveda za drag denar mleko. Zdaj se jim hoče še to odvzeti. Ne davno je oživila zopet tukajšna mlekarna. Izdala je oglas, da bo pobirala po svojih ljudeh mleko od vasi do vasi po eni kroni liter, a tudi za razno robo. S tem mlekom se bo trgovalo dalje zopet z velikim dobičkom, a siromašno ljudstvo bo ostalo brez vsake zabele. Kam to vodi? Šentruperška občina šteje do 5000 duš. Od teh živi gotovo polovica od kupička, kupuje namreč hrano. Na aprovizaciji ne dobiš nič, od posestnika kupiš težko, a nihče se ne poskrbi za prehrano. Občina prepušča izvoz hrane, žitni komisar pobira žito, po mlinih se prodaja moka, bela po 8 kron, črna po 4 krone; živinski komisar pobira živino, a mesar prodaja meso po 14 kron kilogram. In zdaj hočejo vzeti

Leto 1882.

Dne 18. januarja je umrl p. Sigismund Jeraj. Bil je rojen 13. oktobra v Zapogah, v red je stopil 13. oktobra 1829. Po dovršenih šolah je bil vedno v Novem mestu na deški ljudski šoli kot učitelj in vodja; to službo je vestno opravljal 41 let. Na priporočilo krškega glavarja je bil odlikovan z zlatim križcem za zasluge. Rad je molil sv. križev pot, presv. Rešnje Telo je obiskoval vsak dan po kosilu in večerji. Zadnji dan zjutraj pri prvi uri (primi) brevirja mu je prišlo slabo, po terciji so ga peljali v sobico in mu podelili sv. olje; sv. popotnice ni mogel prejeti. Umril je ob 10. uri dopoldne. Vodio 1. reda je natančno spolnjeval, zlasti pa redovno vboštvo. (Chron. IV. str. 186.)

Dne 27. junija je pogorela vsa vas Cerovec v stopiški župniji razun 6 poslopj. Dne 23. avgusta je bil izvoljen gvardijanom p. Bernard. Na ljudsko šolo za učitelja so poslali Slovaka p. Gizlena Sedlaček, ki je med letom zapustil red. V novomeški samostan sta bila prestavljena br. Leopold Zidar in br. Rihard Kunst, ki je umrl na Brezjah.

Dne 24. avgusta so slovesno sprejeli novega prošta Petra Urha.

V oktobru dne 2., 3. in 4. so slovesno obhajali 700 letnico rojstva sv. Frančiška.

P. Florentin Hrovat, vodja in učitelj deške šole.

P. Metod Poljanšek, katehet na deški šoli. P. Hugolin Sattner, učitelj deške šole in petja, organist in član okrajnega šolskega sveta.

P. Inocencij Koprivec, učitelj.

P. Otokar Aleš, učitelj in knjižničar.

Bratje:

Br. Edmund Vehovec, kuhar. Br. Nepomuk Dermota, kletar. Br. Krispin Kokovnik, tretjerednik, sakristan.

Br. Gervazij Gutman, tretjerednik, krojač. Skupaj 18 oseb.

Leto 1879.

Dne 30. marca so postavili na kapiteljskem zvoniku nov pozlačen križ. Že l. 1878. so zvonik pokrili z bakrenimi ploščami, katere je erar leta 1919 vzel in nadomestil s pocinjenimi železnimi.

P. Bernard je dal narediti zložne lesene stopnjice s samostanskega hodnika pred sakristijo. Vsa vrata in okna je dal nova narediti.

V decembru je izšla prva številka mesečnika „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“; urejeval ga je p. Stanislav Škrabec do izbruha laško-avstrijske vojne. Platnice „Cvetja“ z

jezikoslovnim delom so svetovno znane; sedaj izdaja to delo Leonova družba. Prvi urednik p. Evstahij Ozimk je bil samo na papirju.

Kronist pravi, da je bila to leto srednja letina. Česp ni bilo nič, vino je bilo dobro, prodati ga pa niso mogli, ker ni bilo še dolenjske železnice.

Leto 1880.

To leto je bila v Evropi nenavadno huda zima; poletje ni bilo vroče, juni celo mrzel, piše kronist. (Chron. IV. 179.)

6. junija je toča potolkla 14 dävčnih občin okoli Novega mesta. 25. avgusta je strašno grmelo in treskalo. 9. novembra je bil zjutraj ob tričetrt na 8. uro hud potres, škode ni naredil, v Zagrebu pa veliko. Vina je bilo malo in še to je bilo slabo; dobro sta obrodila turšica in krompir. Do tu je pisal v 4. zvesku kronike p. Sigismund Jeraj v nemškem jeziku; prva dva zvezka sta pisana v latinsčini.

Leto 1881.

Kroniko je nadaljeval v slovenščini P. G. P. (P. Gothard Podgoršek).

V Novem mestu je umrl kanonik Anton Mlakar; v Brusnicah župnik Štefan Turk; v Vavtovasi zlatomašnik Gaspar Martinec. Dne 3. novembra je umrl prošt Vilfan; pogreba

se je vdeležilo 35 duhovnikov in 17 frančižkanov. V cerkvi je imel govor kanonik Hočevar, pontifikalno sv. mašo pa škof Vrtin, učenec novomeških šol.

Dne 3. maja je umrl pisatelj Jurčič, previden s sv. zakramenti; 29. novembra je umrl dr. vitez Janez Bleiweis, katerega je rajni Jeran spodbujeval za Novice, sam pa se je tega duha navzel na karlovški gimnaziji pri frančižkanih, ki so ga sprejeli, ker je bil za kranjske gimnazije prestar.

To leto so na Kranjskem prvič obhajali praznik slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda dne 5. julija.

Dne 31. julija je imel svojo zlafo mašo prečinski župnik Janez Bačnik.

Dne 25. avgusta so izvolili gvardijanom p. Ignacija Staudacherja, definitorja, kateheta na gimnaziji in voditelja 3. reda; vikarjem so izbrali p. Sigismunda Jeraja; br. Krispin je bil prestavljen na Trsat, s Trsata sem pa br. Daniel Glagovšek, čevljar.

Dne 25. septembra je obhajal svojo zlato mašo p. Matevž Pibernik.

To leto je zgorelo 20 gledališč v 11. mescih.

Dne 13. decembra je zbolel p. Ignacij Staudacher, v šoli ga je nadomestoval p. Hugolin Sattner.

siromakom še mleko! To je že preveč. Siromašni sloji ljudstva na deželi žive slabše nego po mestih; tukaj je urejena aprovizacija in se dobi vsaj nekaj hrane, na deželi ne dobiš nič, razen za oderuške cene. Iz naše občine se je dajalo vsako leto v Ljubljano na tisoče kilogramov raznega žita, a tukajšnje siromašno ljudstvo je stradalo in še strada. Zadnji čas je, da se uvede v tem pogledu red. Najprej naj se oskrbi vsaka občina z živežem kolikor treba, a kar ostane, naj se prepusti za izvoz. To bi morala storiti vsaka občina. Da bi se že ravnalo tako precej s početka, bi bilo mnogo manj tihotapske trgovine in ljudstvo na deželi ne bi stradalo.

Domače in tuje novice.

Dan posebne pokore. Na tiho nedeljo, 6. aprila, praznujemo po vsej škofiji kot dan posebne pokore in kot dan skupnega zadoščevanja za vse nerazumljive razžalitve, s katerimi smo Boga žalili posebno zadnje dve leti po naši škofiji in po vsej kraljevini. V kapiteljski cerkvi v Novem mestu se izpostavi štiri ure in sicer dopoldne od 9. do 11. ure, popoldne od 2. do 4. ure presveto Rešnjo Telo, pred katerim naj molijo dopoldne možje in mladenci, popoldne pa žene in dekleta, ter v globoki žalosti svojega srca kličejo: Oče, usmili se nas! Žalostna Mati božja, prosi za nas! Da, združimo se s prebodecim Srcem Jezusovim, ki je za vse naše razžalitve božji pravici tako obilno zadostilo; Njegovo zadoščenje darujmo skesanega srca Bogu, da se nas morda usmili in nas obvaruje groznega pogina, ki nam preti!

Nameščenje. Gosp. profesor dr. Jakob Kelemina iz Novoga mesta je nameščen na I. državno gimnazijo v Ljubljani. G. profesor Peter Prosen iz Kranja pride na državno gimnazijo v Novo mesto.

V VIII. činovni razred se je pomaknil g. profesor dr. Martin Gorjanec na državni gimnaziji v Novem mestu.

Imenovanje. Za sodnika za okrožje višjega deželnega sodišča se imenujeta začasno med drugimi tudi avskultanta v Novem mestu gosp. dr. Jakob Prešeren in g. Viktor Kobé.

Umrli je dne 2. aprila ob 1. uri zjutraj po kratki, mukepolni bolezni v bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji, v 62. letu starosti, previden s tolažili sv. vere, deželno sodni svetnik g. Julij Bučar, ter bil dne 3. aprila ob 4. uri popoldne pokopan na novomeškem pokopališču. — Rajnki svetnik je užival velugled tako med svojimi sovrstniki kot izboren jurist in vesten uradnik, kakor je bil občespoštovan pri meščanstvu vseh stanov in prebivalstvu celega sodnega okraja novomeškega kot pravičen sodnik. Enako priljubljen je bil na svojih prejšnjih službenih mestih in povsod, kjer je bil znan vsled svojega miruljubnega, odkritosrčno prijateljskega, plemenitega in veselega značaja, ki je znal kratkočasiti s svojim, vedno prijetnorazpoložljivim občevarjem vsako družbo. Zelo ga bomo pogrešali kot dragega gosta in zabavnega družabnika. — Blagopokojnik je bil velik častilec proste narave, imeniten metuljar in botanik. Njegova vzorna zbirka metuljev iz vseh delov sveta nima kmalu podobnega para glede vrednosti, množine in krasote metuljev. Ljubil je tudi lov in ribarjenje. Rad se je bavil s pisateljstvom in pesništvom; delal je tudi skladbe. Njegova knjiga „Metuljar“, ki čaka v tiskarni že popolnoma postavljena samo še, na primeren papir za tisk, bo gotovo prva naravoslovna slovenska knjižica te vrste, ki bo dobrodošla ne samo šolam, ampak sploh vsem zanimancem in nabiralcem pisanih metuljev, posebno še, ker bo opremljena z vsemi potrebnimi slikami in navodili za metuljarje. Želimo, da bi „Metuljar“ čimprej zagledal beli dan, ki bo ovekovečil hvaležen spomin svojemu pisatelju v vsej Jugoslaviji. — V prostem času doma pa je služila rajnemu svetniku Bučarju kot dragoceno razvedrilo muzika, kateri se je posvečal z dušo in telom. Igral je enako-

izvrstno na vse instrumente ter radevolje in nesebično sodeloval pri raznih muzikalnih prireditvah. — Ohranimo umrlemu gospodu Bučarju trajen spomin! Prebridko prizadeti rodbini, ki je tako nenadoma zgubila svojega skrbnega in najboljšega soproga in očeta, naše iskreno sožalje!

Smrtna kosa v ženski javni bolnišnici v Novem mestu. Dne 18. marca je umrla 33 letna Uršula Medle, žena posestnika iz Orehovice in 21. marca pa 16 letna Jožefa Kalan iz Kandije. — Dne 31. marca je umrla 23 letna Marija Gazvoda, samska hči posestnika iz Gor. Težke vode pri Novem mestu. N. v m. p.!

Rokovnjače, narodno igro s petjem v petih dejanjih, priredi v soboto 5. aprila in ponovi v nedeljo 6. aprila, obakrat točno ob 8. uri zvečer v Narodnem domu Telovalno društvo Sokol v Novem mestu. Igro je spisal po Jurčič-Kersnikovem romanu Fran Govekar. Cene sedežem: I. vrste po 5 K, II. vrste po 4 K, III. vrste po 3 K; stojišča po 2 K. Predprodaja vstopnic od petka 4. aprila dalje v knjigarni Urb. Horvata na Glavnem trgu in na večer igre pri blagajni. Čisti dobiček je namenjen zgradbi Sokolskega doma, tedaj se preplačila hvaležno sprejemajo.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu marcu 1919 je 231 strank vložilo 498.688 K 94 vin.; 266 strank vzdignilo 322.816 K 81 v; torej več vložilo 175.872 K 13 v; 3 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 10.000 kron; stanje vlog 9.208.197 K; denarni promet 1.424.941 kron 61 vin.; vseh strank bilo je 701.

Predavanje. V nedeljo dne 13. aprila t. l. ob pol 3. uri popoldne priredi vinarski nadzornik B. Skalický v šoli v Semiču predavanje o zatiranju trtnih bolezni. Želeti je, da se vinogradniki predavanja v obilem številu vdeležijo.

Policijska ura je s 1. aprilom za kavarnarje do 11. ure zvečer. Pač pa se ne sme točiti od 9. ure zvečer dalje nobenih alkoholnih pijač. Za gostilne ostanejo dosednji predpisi v veljavi.

Nove odredbe za potovanje po poročilu „Narodnih Novin“: Odreja se uvedba potnih izkaznic za notranji promet na ozemlju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Vsak potnik mora imeti potno izkaznico, izdano od pristojne krajevne oblasti, če se napoti iz kraja svojega stanovanja.

Tatvina. V noči od 25. do 26. marca, na praznik, je bila ukradena Lesjak Antonu iz Glogovice, pošta Št. Vid pri Zatičini, kobila s kočijo in komatom. Kočija je mala, rumena, z belo, platneno streho. Kobila je prama z belo liso na čelu, stara 8 let. Komat je bil velik, kmečki. Če ve kdo kaj o tej tatvini, naj se naznani omenjenemu. Kdor bi zamogel povedati, kje se kočija s kobilo nahaja, dobi 1000 K nagrade.

Regent Aleksander pride. Kakor se govori, pripelje se v najkrajšem času kraljevič Aleksander v Ljubljano, kjer bo baje ostal več dni.

Opozoritev. Mnogo imovitih ljubiteljev izletov na visoke gore s krasnimi razgledi in na različne spominke kraje imajo toliko premoženja, da ne vedo, kam z denarjem. Kdo izmed teh ljubiteljev narave se bo prvi zavzel za obnovo cerkvice sv. Jere in sv. Elija in posebno še sv. Miklavža na prijaznih Gorjancih? To bi bil najlepši zgodovinski spomin na novo Jugoslovansko državo. Bogatinci, teknujte v tem oziru drug z drugim v korist in čast Slovencev!

Dvojna mera tudi pri pasjem kontumacu. Prejeli smo obširnejši dopis iz Bršlina, ki ožigosa dvojno mero tudi pri pasjem kontumacu. Spisu kratki pomen je pa le vprašanje: kako to, da so psi na desni strani državne ceste v Bršlinu brez kontumaca, a psi pri sosedih na levi strani ceste pa morajo nositi mučne nagobčnike? Kje je tedaj meja pasji steklini? — Morda pa ne v tem, da spadajo prve hiše na desni strani ceste v Bršlinu še k novomeški občini, hiše takoj na nasprotni strani ceste pa občini v Prečni? — To se pravi

pasji rod v prečenski občini izzivati k boljševiškim izgredom proti novomeški pasji dlaki!

Prosta trgovina. Trgovski Vestnik št. 3. konča svoj dobro utemeljen članek sledeče: „Trgovci smo odkriti pristaši in zagovorniki proste trgovine brez vsake omejitve, vendar pa takoj uvidevamo, da še ni dospel čas, da se za živila dovoli prost promet. Prvič bi bil trgovec od veržnikov in zakonitih prekupčevalcev potisnjen v stran in bi mogel le proti zelo visokim cenam nakupiti živila in jih tem primerno prodajati. Ves odij bi potem konzumenti zopet navalili na uboga trgovca in ga zmerjali za oderuha in navijalca. Drugič ni še dovolj živil v državi, da bi prišlo vsled obilice do konkurence, ki bi najprej dosegla normalne cene. Počakajmo torej, da bodo na vseh straneh odprte meje, da bo spet zavladala prosta trgovina v vseh državah, tedaj naj se tudi za živila dovoli prost promet.“

Vodstvo stvarne demobilizacije razglašja, da bodo od 1. aprila naprej sprejemni dnevi za stranke v svrhu informacij le vsaki torek in petek od 10. do 12. ure opoldne. Vloge za dodelitev demobilizacijskega materiala morajo biti vložene in rešene pismeno, vsled česar povzročajo osebne intervencije le zamudo časa in zavlačujejo reševanje vlog. — Gospodarska komisija deželne vlade za stvarno demobilizacijo v Ljubljani.

Krona vsak dan manj vredna. Danes velja 1 dinar že 305 kron, 1 frank 405 kron, 1 drahma 395 kron, 1 marka 2 kroni.

Proti veronauku v šolah. Boljševiška vlada na Ogrskem je odpravila veronauk iz šol. Otroci naj se uče spoznavati današnje družabne razmere. No, to bo lepo spoznavanje!

Vreme. Mesec mali traven ali april še tudi ne bo najboljši, pač pa veliko lepši od sušca, ki je bil večinoma moker in snežen in prav nestanovit, kakor smo se prepričali. Stoletna pratika prorokuje za letošnji april naslednje: Začetek, kakšne štiri dni, bo še neugodno in mrzlo vreme. Potem sledi nekaj lepih in gorkih dni, ki se pa proti sredini meseca zopet spremeni v vetrovno in deževno vreme. Okoli 16. misli biti april jasen in gorak dečko, ki bo pa svoj prijazen obraz kaj kmalu zopet zgrbančil v nalive in nevihte in okoli 25. bo celo žugal z bliskom in gromom. In kakor bo začel, tako bo tudi ta mesec končal z dobro znanim aprilovim vremenom.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Občni zbor zadruga čevljarjev v Novem mestu.

Dne 23. sušca t. l. se je vršil v „Rokodelskem domu“ občni zbor zadruga čevljarjev ob navzočnosti 20 članov. Žal, da se zborovanja niso udeležili vsi člani; pri nekaterih je tega kriva brezbržnost, pri drugih pa tudi oddaljenost in starost. So pa nasproti temu bile polnoštevilno zastopane mlade moči. Načelnik otvori zborovanje in pristrčno pozdravi navzoče tovariše. Po pozdravu opomni načelnik navzoče na one tovariše, ki so tekom vojne umrli bodisi doma ali v vojni, kakor: Turk, Stefanovič in Gril, ki so umrli doma; Robas, Kaušek in Sladik pa so padli na bojnem polju za domovino in pomagalec Al. Matoh, kot član preizkuševalne komisije. Pristrčno se jih spominja, želeč jim večnega pokoja in po trudapolnem delu plačila pri Onemu, ki je za vse pravičen in ki ne loči reveža od bogatina. Končno pozivlja navzoče, da se v znak žalosti za trenutek dvignejo s sedežev. Nato pa preide k dnevnemu redu.

V kratkih pa krepkih potezah poda poročilo o delovanju zadruga v štirih in pol letih, kar je on prevzel vodstvo zadruga. Obrazloži tovarišem, da zadruga v tem razburkanem času ni mogla delovati tako, kakor bi bilo treba, ker je bilo vsled vojnih razmer vse zmešanost in je večina članov odšla k vojakom. Višile so

se ves čas samo tri redne seje, ker so bili doma samo trije odborniki, pa tudi ni bilo kaj posebnega za dnevni red. Bilo pa je vse polno pisarij, poizvedovanj za čevlarske mojstre, sestavljanje sezname istih, izdajati nakaznice itd. Kakor je vsacega, ki je količkar imel, stara Avstrija pritisnila, da je moral podpisati vojno posojilo, tako je tudi našo zadrugo zadel pritisk od zgoraj, da je morala podpisati vojno posojilo.

V tem času je bilo naznanjenih tudi več takozvanih „fušarjev“, ki so izvrševali obrt brez obrtnega lista; zdi se pa, da se obrtna oblast ni dosti brigala za to. Odslej naprej se bode vsem takim prav trdo na prste stopilo.

Od leta 1914 do danes je k zadrugi nanovo pristopilo 5 mojstrov, bilo je vpisanih 15 pomagalec in 44 vajencev. Uredile so se pomagalske preizkušnje na jako lep in spodbuden način in postavile nagrade za tiste vajence, ki naredo pomagalsko preizkušnjo z odličnim ali dobrim uspehom. Bilo je oproščenih 22 vajencev, ki so naredili preizkušnjo 5 z odličnim uspehom, 7 z dobrim in 10 z zadostnim uspehom. Dobili so vsi skupaj 46 kron nagrade; 5 jih je dobilo po 5 K in 7 po 3 K. S tem hoče zadruga spodbujati vajence k večji vztrajnosti in veselju do dela.

Dvakrat so se vršile skupne preizkušnje, enkrat treh, enkrat pa štirih vajencev skupaj. Bilo je jako lepo in se bo to tudi zanaprej uvedlo, ker je za vsacega vajenca posebej preizkušnjo prirejati jako nerodno. Tudi drugod se vrše preizkušnje skupno, pa prav resno in strogo po predpisih. Dalje povdarja načelnik, da mojstri te preizkušnje premalo uvažujejo in se večini mojstrov to odveč zdi, ker bi še vedno radi stvar vršili po starem sistemu. Stvar pa ni tako malenkostna, kakor se to zdi nekterim, marveč je to takorekoč po postavi ukazano, da kdor ne bo imel izpričevala o dobro prestani pomagalski preizkušnji, ne bo dobil svoj čas dovoljenja za samostojno izvrševanje obrti. Zato apelira načelnik na vse mojstre, naj stvar za resno vzamejo in se ravnajo po pravilih in ukrepih zadruga.

Tako je zadruga delovala po svojih skromnih močeh v prosep čevlarskega stanu v tem težkem vojnem času. S tem bi bilo končano poročilo načelnika in tajnika ob enem.

Blagajnik poroča, da je imela zadruga od l. 1914 do danes 308 K 57 v dohodkov in 75 K 5 v stroškov. V hranilnici naloženega je imela zadruga vsega skupaj 756 K 81 v. Zadruga ima 210 K 81 v gotovine.

Volitev novega odbora se vrši ustmeno, nakar so bili enoglasno izvoljeni sledeči gg.: L. Cigler, načelnikom, Lovro Puš, podnačelnikom; odborniki gg.: Adam, Vesel, Podbevšek, Lesjak; odb. namestniki gg.: Picelj in Kočevar.

Pri točki 5 dnevnega reda: Nastavitev maksimalnih cen za čevlarske izdelke, se vname živahna debata in ko načelnik prebere že prej sestavljen cenik, se čuje od navzočih splošna zadovoljnost. Cenik je bil odobren in sprejet.

Ker se v slučajnostih nihče ne oglasi k besedi, se občni zbor z veselimi vzkliki zaključí ob 12. uri.

Pri točki 5 dnevnega reda, kakor že prej omenjeno, se je razvila živahna debata. Mojstri so bili veseli in prav prijateljsko smo se razgovarjali; načelnik pa nagovori navzoče: Tovariši! Ves svet se preobrača in prenavlja, vsi stanovi se združujejo med seboj in z združenimi močmi skušajo doseči to, kar posameznik ne more. Združimo se tudi mi, približajmo se drug drugemu; sezimo si v roke in bodimo prijatelji, ki bomo eden drugemu dobro hoteli. Spoštujmo se med seboj, spoštujmo svoj stan, ker tudi naš stan je stan, ki je enako drugim vreden spoštovanja. Pokažimo svetlo, da smo čevlarski mojstri, ne pa „prokleti suštariji“, kakor nas posebno v sedanjem času blagovolijo nazivljati. Pokažimo ljudem, da čevljar ni

kakor kakšna figura, ki se vsakdo lahko igra ž njo; ne dajmo se, da bi nas pitali z oderuhi, nas vse povsod napadali in nam predbacivali naš zaslužek ter nas tirali pred sodnijo radi naših cen. Tovarši, da se enkrat za vselej tem zabavljicam v okom pride, je odbor v svoji seji dne 2. svečana 1919 sestavil cenik za maksimalne cene, ki Vam je bil ravnokar predložen, katerega ste tudi odobrili.

Vsi navzoči so navdušeno pritrjevali in sklenili sledeče: Vsled še vedno trajajoče druginje na vsem blagu in živilih, je za druga čevljarjev, da se v okom pride vsem zabavljicam in neprijetnostim, ki so jih čevljarji vedno imeli, nastavila maksimalne cene za čevljarške izdelke pri vseh mojstrih enako, bodisi če stranka da usnje sama, ali pa če mojster da usnje. Cenik, ki bo na vpogled cenj. naročnikom, bo imel vsak mojster v delavnici na vidnem kraju obešen in se bode moral natančno po njem ravnati ter ne manj in tudi ne več, kakor je določeno, računati. Kakor hitro pa bodo cene v vsem izdatno padle, bodo tudi mojstri svoje cene temu primerno znižali; razume se, da tudi zvišali, če bi druginja rasla še višje. Ker so razmere take, da se mora, če se blago tukaj kupi ali od kod naroči, vse takoj ali celo naprej plačati, zato naj blagovolijo cenj. naročniki to upoštevati in se po tem ravnati. Malo obrtnikov je, ki so tako srečni, da delajo s kapitalom; kdor pa dela le s tem, kar sproti zasluži, je pa v sedanjih časih in tudi sploh nemogoče eksistirati, če ne bo dobil mojster delo takoj plačano, ko naročnikom odda in je to dostikrat usodno za njega. Kakor če bi uradnik, ki je ob mesecu plačan, dva, tri mesca nič plačila ne dobil, mora propasti z družino vred, če nima zasebnega premoženja. — Zadruga čevljarjev v Novem mestu.

Doneski k vremenoslovju

(9) Bele Krajine. J. Šašel.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Mesec oktober je bil po večini prav lep, topel in ugoden. Prve 3 dni je prav močno deževalo, kakor ni bilo od spomladi, tako, da se je zemlja popolnoma namočila in da so se napolnili kali in vodnjaki. Tudi 10., 24., 28. in 29. je nekoliko deževalo, pa le po malo. Vse druge dni pa smo imeli, izvzemši 4 oblačne dni, prav lepo gorko in solčno vreme, da so mogli ljudje orati, sejati, pospravljati jesenske pridelke in steljo. Imeli smo prav krasne dni. Letina se je bila vsled mokrote in toplote kar pomladila in večinoma lepo popravila, kakor pesa, zelje, repa idr. Trave po vrtilih pa, ki so se bile posušile, so začele pa nanovo odganjati in rasti, ravno tako nekatere cvetlice, kakor georgine, ki so se bile tudi popolnoma posušile. Dobil se je tudi kostanj v cvetju. Tudi paša je bila lepo porasla, da je bila živina v jeseni zopet na paši. Vsled silne suše se je bilo pa poletu posušilo tudi več drevja, sadnega in drugega, posebno še na Hrvaškem ono stran Pobrežja pod Čavičem, kjer je svet jako skalovit, cela vrsta hrastov.

Kakor je bil oktober lep in ugoden, ravno tako lep je bil tudi november. Sicer je deževalo kakih 9 dni v mesecu, toda le po malo in navadno po noči. Drugači pa smo imeli skoraj ves mesec večinoma prav krasne, solčne in tople dni, kakor malokdaj v jeseni in posebno še v novembru. Toplomer je kazal n. pr. 22. popoldne v senci 18 C, a 24. celo 19 C topline. Mraza pa do konca novembra ni bilo nič. Na nekaterem drevju je bilo koncem meseca še listje, a na župniškem vrtu je bil zadnjega novembra zelen še paradižnik in celo paprika, ki je tako občutljiva proti mrazu. A krompir, ki je ostal v zemlji slučajno neizkopan, je odgnal in rastel, kakor v spomladi. Ljudje so delali ves mesec zunaj in tudi živina se je pasla celi mesec. Sploh je bila jesen prav lepa in ugodna.

Pa tudi mesec december je bil po večini lep, ugoden in topel. Imeli smo sicer večkrat meglene in oblačne dni, pa tudi več prav lepih, solčnih in gorkih. Toplomer je kazal n. pr. 3. zjutraj 5 C, a 22. popoldne 12 C topline, le parkrat pa je bil na ničli, pod ničlo pa edinole 30. — 1 C. 11. smo imeli šele prvi mraz v vsi jeseni in prvi led na vodi. Šele ta dan je posmodil mraz na župniškem vrtu paradižnike in papriko, po njivah pa krompir. A nekatere cvetlice, kakor naglji, so pa še cvetele. V mesecu je tudi večkrat deževalo in sicer 9 dni, a snežilo pa edinole 31. in to par ur, in je sneg izginil skoraj ves še ta dan. Vsled tako lepega in ugodnega vremena smo imeli na župniškem vrtu ves mesec salato in so cvetele razne cvetlice, naglji, reseda, vrtnice — mesečarka. Tudi živino so ponekod še pasli. Sploh je bila vsa jesen izredno lepa in ugodna, kakršnih je malo.

L. 1912. Januarja smo imeli precej ugodno vreme. V prvi in zadnji tretjini meseca smo imeli po večini lepe in gorko dni, a v drugi tretjini precej hudo zimo, toda skoraj brez snega. Zapal je bil sicer v noči od 16. do 17. nekaj malega, ki je pa do 24. popolnoma izginil. V noči od 27. do 28. pa je zapal zopet malo.

Razvedrilo.

Z malim zadovoljna. Žena: „Vidiš, takega moža bi jaz rada imela, kakor je naš gospod tajnik. Ta pošlje svojo ženo vsako leto v Ljubljano si ogledati spomladanske klobuke po 300 kron!“ — Mož: „To ni nič! Jaz Ti dovolim, če želiš, štirikrat na leto in si lahko ogledaš v Zagrebu ali v Ljubljani klobuke tudi nad 1000 kron!“

Malopridna učenka. Slavko: „Mamica, ali mora iti Mira danes v šolo? Pravi, da jo vse boli.“ — Mati: „A res, Mira? Kje te pa najbolj boli?“ — Mira jokaje: „V šoli!“

Vzrok žalosti. A: „Kaj se pa držiš tako černo, saj ti je še-le pred tednom umrla teta, ki ti je zapustila dva tisoč kron?“ — B: „Ti bi se še bolj kisló držal, če bi ti umrla zadnja teta, ki bi imela še kaj denarja.“

Ne verjame mu. Gospod: „Vi dobite mojo hčer za ženo in 20.000 kron dote. Od tega vam dam takoj po poroki 5000 kron, drugo pa v presledkih, kakor bom pač dobival od dolžnikov.“ — Snubač: „Dobro, dobro! Toda počakajmo s poroko tako dolgo, da boste vse iztirjali!“

Vojaška strogost. Stotnik: „Vi, gospod lajtnant, boste ob dveh ponoči pregledali stražo!“ — Poročnik: „Z veseljem, gospod stotnik!“ — Stotnik: „Ne! Brez veselja morate to storiti!“

Dober računar. Učitelj: „Francej, misli si, da imam v žepu deset kron; tvoj oče mi jih pa posodi sedem. Kaj imam potem?“ — Učenec: „Dolg, gospod učitelj!“

Hvaležnost. Gostilničar: „Vi ste v svojem listu mojo vino prav pohvalili. Ali vam ga naj pošljem nekaj steklenic v zahvalo, ali vam naj rajši plačam vašo prijaznost?“ — Urednik: „Denar mi je ljubši, ker lahko potem pijem vino, ki ne potrebuje priporočila!“

Slutnja. Gospa: „Ali pojde vaš sin res k mornarjem?“ — Sosea: „Da, da! V glavo si je vtepel, da mora biti na vsak način mornar!“ — Gospa: „Verjamem! Saj sem vam takoj rekla, ko je prišel na svet, da ima sinko vodo v glavi!“

Skopuh. Zdravnik: „Jaz sem bil štirikrat pri vas in sedaj mi hočete dati plačila le 20 kron!“ — Bolnik: „Kaj je to premalo? Pomislite vendar, gospod zdravnik, če bi jaz ne bil zbolel, bi še teh kron ne dobili!“

Prodajalka večša mešane stroke, dobra računarica, želi premeniti službo, najraje v mesto, pa tudi na deželo. Naslov pove uprava lista pod znamko „Vestna“.

Sadjevec, vino in kisló vodo razpošilja A. OSET - p. Guštanj.

Raznotero.

Naraščanje Italije. Leta 1859 so si prisvojili Italijani s pomočjo svojih zaveznikov Lombardijo (nekdanje Longobarsko kraljestvo od 568 do 571) — leta 1866 v zvezi s Prusijo pa Venecijo in spravili beneške Slovence pod italijanski jarem. Leta 1870 je italijanska armada zasedla papeževo deželo. Rim je postal prestolnica Italije. Ko se je leta 1914 začela svetovna vojna, je stala Italija še kot zaveznica trozveze. Nekaj časa je ostala nevtralna, kmalu pa je dobila skomino po Primorskem in Dalmaciji. Zato je pristopila k antanti in se borila zoper Avstrijo. Ko je antanta zmagala, je nastalo med Avstrijo in antanto premirje, ki še sedaj traja. Italija je dobila od zmagovite antante ukaz, zasesti Primorsko, Notranjsko in Dalmacijo. Te pokrajine ima zdaj Italija v svojih kreppljih. Za te pokrajine je zdaj boj pri mirovni konferenci v Parizu. Če zmaga Italija in dobi te pokrajine v svojo last, bo skušala svoje krepplje raztegniti naprej proti vzhodu, da bi prišla do Romunije in dosegla preko jugoslovanskih dežel Črno morje, kakor so bili nekdanji stari Rimljani razširili svojo oblast od Ilirika do Črnega morja in zasedli ves Balkanski polotok. Jasno je, da posnema Italija prav natančno stare Rimljane pri vseh osvojitvijah proti vzhodu.

Čuden otok je „Princezin otok“, na katerem so se imele sestati oblasti evropskih držav in ruski boljševiki in ki je vzbudil zadnji čas večje zanimanje. To je lep otok, poln prirodnih lepot. Nahaja se ob vzhodu v Bospor, obdan od drugih malih otočičev, ki niso tako lepi in tako zanimivi. Na enega onih otokov, brez vode in zelenja, so bili spravili pred par leti 20.000 psov, ki so ogrožali zdravje in čistoto Carigrada. Neki Anglež je ponudil 2 liri za vsakega psa, samo da bi jih rešil, pa niso sprejeli ponudbe. Pastili so, da so crknili besné in daveč drug drugega. Ime otoka je od tega, ker se je nahajalo tam svoječasno mnogo bizantinskih princev in princezinj. Otok je poln vil. Rdečih, modrih, marmornatih. Tam so tudi trije veliki samostani.

Prijazni tatovi. Nek danski bogatin je prišel v Kopenhagen, da bi tam veseljačil. Tam se je seznanil z dvema mladima gospodoma, s katerima je pridno pil. Ko se je pozno ponoči ločil v precej nezavestnem stanju od dragih prijateljev, je šla za njima tudi njegova rejena listnica, ki je vsebovala več tisočakov. Ko je prišel „deželan“ zopet k sebi in je videl, kaj se je zgodilo, je naznanil to policiji, a se radi pijanosti ni spomnil, kako vnanjost sta imela zlikovca. Ko se je vrnil v hotel, pa je našel v miznici vizitko s potnim naslovom zlikovcev, ki sta mu je bila dala, ko nista bila več pri „čistem“. Dognali so, da je eden izmed njih sin nekega znanega bankirja v Kopenhagenu.

Lahke zaroke. Na Holandskem so se v nekaterih krajih še do danes ohranile stare šege in navade. V nekaterih krajih se še nahaja poseben način snubitve, pri katerem se poslužujejo gospodje cigare. Če je mladi mož zaljubljen v katero izmed deklic, tedaj potrka na vrata hiše, v kateri se nahaja izvoljenka in prosi za ogenj, da bi si prižgal cigaro. Ta prvi korak je ogled neveste. Obisk napravi stariše pozorne nanj. Če pod enakimi pogoji prosi za ogenj, vedo, pri čem da so, da gre tu za resno snubitev. Informirajo se o snubilu, tako, da pri tretji prošnji ognja lahko dajo končen odgovor. Če pa hočejo, tedaj mu ponudijo ognja in stvar je končana, če ga pa ne marajo, mu ne dajo ognja in zaprejo vrata pred nosom. Če ga sprejmo, pokličejo deklico in mlad par si poda roko. Ko je snubač pokadil svojo cigaro, mu ponudi nevesta drugo in mu prinese ognja.

Tatovi od rojstva. V Indiji živi pleme Maghaja Dorns, ki se že od zgodnje mladosti uči na tatvino. Dorns se plazi od naselbine do naselbine, zasledovan od po-

licajev in prebivalstva. Predrzna tatvina je njegov največji ponos in posrečen rop je junaško dejanje. Ječa mu ni nič strašnega. To je samo posledica njegove nespretnosti, znamenje, da ni še dovolj podkovan v umetnosti tatvine. Vzgoja tega ljudstva je nemogoča. V njih hišah je najti doma vedno le ženske in otroke, moški so vedno na tatvini. Ženske jim pomagajo tu pa tam samo kot vohunke.

Oboževan talent je imel neki trgovski potnik na Dunaju, ki je pred kratkim umrl v lepi starosti 70. let. Mož je potoval „v žganih pijacah“, zraven pa s čudovito spretnostjo posredoval ženitve. Tekom 40 let je sklenil veliko nad desetisoč ženitnih kupčij, ki so domalega vse držale — samo 25 zakonov, ki so se sklenili po njegovem posredovanju, je bilo ločenih. Na 578 ženitninah je bil svat. Mož bode Dunajčanje, ki imajo za ženitev godne hčere, posebno v teh hudih časih britko pogrešali. Takšen stric bi tudi Kranjcam dobro došel.

Tvrdba E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Kobila ukradena

je bila Jožetu MURNU iz Vel. Lipovca št. 12 pri Žužemberku. Rujave barve, stara okrog 13 let. Kdor kaj ve o tem, naj sporoči proti nagradi na gornji naslov.

Trgovinsko opravo

se prodaja, za špecerijsko trgovino, z večjim predalom. — Lahko se pogleda in natančneje izve v Novem mestu št. 62, pritličje.

Viničar se sprejme

samec ali oženjen, brez manjših otrok, za vinarstvo v Bojniki. Da se mu deputat in plačo po dogovoru. Več se izve pri Janko Karlovšku, Šmarjeta.

Oklic!

Občinska hiša z vrtom in vodnjakom

se bo prodajala v Adlešičih dne 21. aprila 1919 ob 2. uri popoldan na licu mesta. — Hiša je pri farni cerkvi na glavni cesti in pripravna za vsako trgovino. Pozivajo se kupci z vadjum 10%.

Zupanstvo Adlešiče.

Gumi za cepljenje trt

se dobi pri tvrdki

FRANC KENDA

- - Novo mesto - -

Naročila sprejema do 30. aprila t. l.

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu

oddaja jajca za valenje

od čiste štajerske in plymouthovske pasme. Naročila po pošti se tudi izvršujejo.

Pletilka na stroj

sprejema pletenje novih in podpletenje starih nogovic vsake velikosti in izvršuje točno po naročilu.

E. Č. v hiši št. 62 - Novo mesto.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem otvoril v Novem mestu št. 52 svojo

ključavničarsko obrt

ter bodem točno, solidno in po zmernih cenah izvrševal vsakovrstna v mojo stroko spadajoča dela in popravila. — Priporočujem se slavnemu občinstvu iz mesta in okolice v blagohotna obilna naročila. — Odličnim spoštovanjem

Josip ŠOT, stavbeni in umetni ključavničar.

NOVO MESTO, 20. marca 1919.

APNO

se bo oddajalo dne 7. aprila in naprej, dokler bo kaj zaloge, v gozdu med Jezerom in Gradiščem. Apno je žgano z drvami, ne s premogom. Vpraša se lahko pri oddajalcu Alojziju DREMŠEK, Ponikve št. 21, ali v gostilni pri Germovšku na Ponikvah pri Trebnjem.